

**សេចក្តីថ្លែងការណ៍បើករបស់ភ្នាក់ងារតំណាងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា  
កិច្ចប្រជុំលើកទី១នៃគណៈកម្មការផ្សះផ្សា  
កិច្ចប្រជុំរួមបើកចំហរ (ផ្សាយផ្ទាល់តាមអ៊ិនធើណែត)**

**1. សេចក្តីផ្តើម និងការថ្លែងអំណរគុណ**

លោកស្រីប្រធាន សមាជិកគណៈកម្មការផ្សះផ្សា ឯកឧត្តម លោកជំទាវ លោក និងលោកស្រី

ខ្ញុំមានកិត្តិយសក្រៃលែង ដែលបានថ្លែងទៅកាន់លោកស្រីប្រធាន និងសមាជិកគណៈកម្មការផ្សះផ្សា ព្រមទាំងឯកឧត្តម លោកជំទាវ លោកនិងលោកស្រី ក្នុងឋានៈជាភ្នាក់ងារតំណាងរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា នៅក្នុងកិច្ចប្រជុំលើកទី១ រវាងភាគីទាំងពីរ និងគណៈកម្មការ។

កម្ពុជាសូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះលោកស្រីប្រធាន និងសមាជិកគណៈកម្មការទាំងអស់ ដែលបានយល់ព្រមបំពេញតួនាទីនៅក្នុងគណៈកម្មការនេះ ដោយនាំមកនូវបទពិសោធន៍ដ៏ទូលំទូលាយសម្រាប់ដំណើរការផ្សះផ្សានេះ។ ខ្ញុំក៏សូមថ្លែងអំណរគុណផងដែរចំពោះតុលាការមជ្ឈត្តការអចិន្ត្រៃយ៍ជាពិសេសលោកបណ្ឌិត Di Giacomo Toledo អ្នកស្រី Seok និងសហការី ដែលបានបំពេញភារកិច្ចជាលេខាធិការដ្ឋាន (Registry) ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាព។

ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះតំណាងនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ព្រមទាំងឯកឧត្តម លោកជំទាវ លោក និង លោកស្រីទាំងអស់ ដែលបានអញ្ជើញចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំនៅថ្ងៃនេះ។

**2. អំពីកម្ពុជា និងសេចក្តីសម្រេចចិត្តផ្តួចផ្តើមការផ្សះផ្សា**

មុននឹងឈានចូលដល់ខ្លឹមសារនៃការធ្វើបទបង្ហាញរបស់កម្ពុជា ខ្ញុំសូមជម្រាបជូនបន្តិចអំពីប្រទេសកម្ពុជាដែលខ្ញុំមានបុព្វសិទ្ធិធ្វើជាភ្នាក់ងារតំណាង និងពន្យល់ពីមូលហេតុដែលនាំឱ្យកម្ពុជាផ្តួចផ្តើមដំណើរការផ្សះផ្សានេះ។

អង្គគណៈកម្មការជាទីគោរព កម្ពុជាមានប្រវត្តិសាស្ត្រគួរជាទីមោទនៈ ប៉ុន្តែប្រទេសមួយនេះក៏បានឆ្លងកាត់ដំណាក់កាលទុក្ខវេទនា និងការឈឺចាប់យ៉ាងធំធេងជាច្រើនផងដែរ។

អាណាចក្រខ្មែរ ដែលមានប្រវត្តិយូរលង់តាំងពីសតវត្សរ៍ទី៩ គឺជាអារ្យធម៌ដ៏អស្ចារ្យមួយនៅក្នុងតំបន់អាស៊ីអាគ្នេយ៍។ កេរដំណែលដ៏យូរអង្វែងរបស់អាណាចក្រនេះ ត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងតាមរយៈប្រាង្គប្រាសាទទាំងឡាយដូចជា ប្រាសាទអង្គរវត្ត និងប្រាសាទព្រះវិហារ ដែលសុទ្ធតែត្រូវបានចុះក្នុងបញ្ជីបេតិកភណ្ឌពិភពលោករបស់អង្គការយូណេស្កូ ព្រមទាំងប្រពៃណីដ៏សម្បូរបែបរបស់កម្ពុជា រួមមានដូចជា របាំ ល្ខោន តន្ត្រី និងក្បាច់គុន ដែលមួយចំនួនធំនៃប្រពៃណីទាំងនោះត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជាបេតិកភណ្ឌវប្បធម៌អរូបីរបស់ពិភពលោក។

កម្ពុជាបានក្លាយជាប្រទេសស្ថិតក្រោមអាណាព្យាបាលបារាំង នៅក្នុងឆ្នាំ១៨៦៣។ ព្រំដែនទឹកដីសម័យទំនើបរបស់កម្ពុជាត្រូវបានកំណត់ឡើងតាមរយៈសន្ធិសញ្ញា និងផែនទី ដែលបានរៀបចំឡើងជាបន្តបន្ទាប់ ក្នុងនោះរួមមានអនុសញ្ញាឆ្នាំ១៩០៤ និងសន្ធិសញ្ញាឆ្នាំ១៩០៧ រវាងបារាំង និងសៀម

ព្រមទាំងផែនទីផលិតដោយអនុលោមតាមឯកសារទាំងនេះ ដែលកំណត់ព្រំដែនគោករបស់កម្ពុជា ជាមួយប្រទេសថៃ។

ក្រោយទទួលបានឯកភាពពីប្រទេសបារាំងក្នុងឆ្នាំ១៩៥៣ កម្ពុជាដំបូងឡើយរស់នៅដោយរីករាយក្នុងសន្តិភាព និងភាពសម្បូរសប្បាយរុងរឿង។ ប៉ុន្តែស្ថានភាពនេះត្រូវបានបំផ្លាញដោយការរីករាលដាលនៃជម្លោះក្នុងតំបន់នៅទសវត្សរ៍១៩៦០ និង១៩៧០ ដែលក្នុងចំណោមនោះ កម្ពុជាបានរងការទម្លាក់គ្រាប់បែកយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរពីលើអាកាស។ ពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៩ របបខ្មែរក្រហមបានបង្កសោកនាដកម្មដ៏ធ្ងន់ធ្ងរបំផុតមួយក្នុងសតវត្សរ៍ទី២០ ដោយបានឆក់យកជីវិតប្រជាជនប្រហែលមួយភាគបួននៃចំនួនប្រជាជនសរុប និងបានបំផ្លិចបំផ្លាញខ្ទេចខ្ទីនូវស្ថាប័ន និងហេដ្ឋារចនាសម្ព័ន្ធ ក៏ដូចជា រចនាសម្ព័ន្ធសង្គមរបស់ប្រទេសជាតិ។

កម្ពុជាបានចាប់ផ្តើមកសាងប្រទេសឡើងវិញយ៉ាងសកម្ម បន្ទាប់ពីកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាពទីក្រុងប៉ារីសឆ្នាំ១៩៩១ និងដំណើរការស្វែងរកសន្តិភាពដែលគាំទ្រដោយអង្គការសហប្រជាជាតិ។ ក្នុងនាមជាប្រទេសដែលមានការអភិវឌ្ឍតិចតួចបំផុតមួយលើលោក កម្ពុជាដែលទើបតែងើបចេញពីជម្លោះ និងភាពឯកោអស់ពេលជាច្រើនទសវត្សរ៍ ត្រូវប្រឈមមុខនឹងភារកិច្ចដ៏ធំធេងក្នុងការកសាងឡើងវិញនូវសេដ្ឋកិច្ច ស្ថាប័ន និងសង្គមជាតិ។

ក្នុងន័យនេះ ពុំមានប្រទេសច្រើនអាចយល់ស៊ីជម្រៅជាងកម្ពុជាអំពីតម្លៃនៃសន្តិភាព និងផលប៉ះពាល់ដ៏ធ្ងន់ធ្ងរទាំងផ្នែកមនុស្សធម៌ និងសេដ្ឋកិច្ចដែលបណ្តាលមកពីជម្លោះ។ គឺស្ថិតក្នុងបរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រនេះហើយ កម្ពុជាបានប្តេជ្ញាចិត្តដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែនសមុទ្រដោយសន្តិវិធី និងស្របតាមច្បាប់អន្តរជាតិ។

ចាប់តាំងពីពាក់កណ្តាលទសវត្សរ៍១៩៩០ កម្ពុជាបានព្យាយាមដោះស្រាយបញ្ហាព្រំដែនសមុទ្រជាមួយថៃ ដើម្បីទទួលបានសិទ្ធិប្រើប្រាស់ធនធានចាំបាច់ សម្រាប់ជំរុញកំណើនឧស្សាហកម្ម និងការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ដូចប្រទេសជិតខាងកម្ពុជាដែលបានទទួលផលប្រយោជន៍នេះអស់រយៈពេលជាច្រើនទសវត្សរ៍មកហើយ។ ដើម្បីសម្រេចបាននូវគោលបំណងនេះ កម្ពុជានិងថៃបានចាប់ផ្តើមការពិភាក្សាគ្នាអំពីព្រំដែនសមុទ្រនៃប្រទេសទាំងពីរ ក្នុងខែមេសា ឆ្នាំ១៩៩៥។

មកដល់ឆ្នាំ២០០១ រដ្ឋទាំងពីរបានឯកភាពលើអនុស្សរណៈនៃការយោគយល់គ្នា (MOU) ស្តីពីតំបន់ទាមទារដែនសមុទ្រត្រួតគ្នានៃខ្ពង់រាបបាតសមុទ្រ។ អនុស្សរណៈនេះបានឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីការប្តេជ្ញាចិត្តរួមគ្នាក្នុងការសម្រេចឱ្យបាននូវកិច្ចព្រមព្រៀងពាក់ព័ន្ធនឹងព្រំដែនសមុទ្រ និងការអភិវឌ្ឍធនធានដើម្បីផលប្រយោជន៍ទៅវិញទៅមក។

ទោះបីជាមានការខិតខំចរចារកដំណោះស្រាយក៏ដោយក៏ ភាគីទាំងពីរនៅតែមិនអាចឈានដល់កិច្ចព្រមព្រៀងណាមួយលើបញ្ហាព្រំដែនសមុទ្រ ឬសន្ធិសញ្ញាអភិវឌ្ឍន៍រួម ហើយធនធានក្រោមសមុទ្រក្នុងតំបន់ដែលមិនទាន់កំណត់ព្រំដែន ក៏នៅតែមិនទាន់ត្រូវបានរុករក។ ខណៈដែលពិភពលោកកំពុងតែប្រឈមនឹងបញ្ហារាំងស្ទះក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ថាមពលដ៏ធ្ងន់ធ្ងរបំផុតក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រ តំបន់យើងនឹងទទួលបានផលប្រយោជន៍ច្រើនជាងពេលណាៗទាំងអស់ ពីការអភិវឌ្ឍធនធានក្រោមសមុទ្រនេះ។

នៅថ្ងៃទី ៥ ខែឧសភា ឆ្នាំ ២០២៦ ប្រទេសថៃបានប្រកាសជាសាធារណៈអំពីការលុបចោលដោយឯកតោភាគីនូវអនុស្សរណៈនៃការយោគយល់គ្នាឆ្នាំ២០០១ បើទោះបីជាមានការអំពាវនាវជាបន្តបន្ទាប់ពីសំណាក់ប្រទេសកម្ពុជាសុំឱ្យថៃគោរពអនុស្សរណៈនេះក៏ដោយ។

ស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពនេះ រាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាបានពិចារណាដោយហ្មត់ចត់លើគ្រប់ ជម្រើសនៃដំណោះស្រាយដោយសន្តិវិធី ដែលខ្លួនមានស្របតាមច្បាប់អន្តរជាតិ ។ ឈរលើមូលដ្ឋាននៃ ការប្តេជ្ញាចិត្តគោរពគោលការណ៍នីតិវិធី និងការដោះស្រាយវិវាទដោយសន្តិវិធី កម្ពុជាបានសម្រេចយក ជម្រើសផ្តួចផ្តើមនីតិវិធីផ្សះផ្សាដោយបង្ខំ ក្រោមអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីនីតិសមុទ្រ ។

នៅពេលកម្ពុជាចាប់ផ្តើមដំណើរការនីតិវិធីនេះ នាយករដ្ឋមន្ត្រីរបស់ខ្ញុំ គឺ**សម្តេចមហាបវរ ធិបតី ហ៊ុន សែន** បានថ្លែងសុន្ទរកថាពិសេសមួយ នៅថ្ងៃទី២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០២៦ ដោយមាន ប្រសាសន៍ថា៖

«កម្ពុជា ក៏ដូចជាថៃ នឹងទទួលបានផលប្រយោជន៍ពីដំណោះស្រាយប្រកបដោយយុត្តិធម៌ និង ចីរភាព ក្រោមការណែនាំរបស់អ្នកជំនាញផ្សះផ្សាអន្តរជាតិ ដោយស្របតាមច្បាប់អន្តរជាតិ។ ដំណោះស្រាយដោយសន្តិវិធីនឹងផ្តល់ផលប្រយោជន៍រួមដល់ប្រទេសទាំងពីរ ហើយនឹងរួម ចំណែកផងដែរដល់ការកសាងសន្តិភាព និងស្ថិរភាពនៅក្នុងតំបន់។ ដំណោះស្រាយនេះនឹង ការពារអធិបតេយ្យ ពង្រឹងទំនុកចិត្ត ទាញយកផលប្រយោជន៍ពីធនធានថាមពល គាំទ្រដល់ ការអភិវឌ្ឍ និងបង្កើតឱកាសការងារថ្មីៗ មិនមែនសម្រាប់តែពេលបច្ចុប្បន្នប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែ ថែមទាំងសម្រាប់កូនចៅជំនាន់ក្រោយនៃប្រទេសកម្ពុជានិងថៃទៀតផង។»

កម្ពុជាបានជ្រើសរើសយកជម្រើសនេះដើម្បីស្វែងរកផ្លូវសន្តិភាពទៅមុខ ស្របតាមច្បាប់ អន្តរជាតិ។ កម្ពុជាមើលឃើញដំណើរការផ្សះផ្សានេះថាជាមធ្យោបាយមួយសម្រាប់ស្តារទំនុកចិត្តឡើង វិញ ហើយពុំមែនជាទម្រង់នៃការបង្កើនភាពតានតឹងនោះឡើយ។

កម្ពុជាសង្ឃឹមដោយស្មោះថា ប្រទេសថៃចូលរួមដំណើរការផ្សះផ្សាក្នុងស្មារតីស្ថាបនា ហើយ ស្របពេលគ្នានេះដែរ នឹងធ្វើសកម្មភាពឆ្ពោះទៅរកការកែលម្អទំនាក់ទំនងទ្វេភាគី តាមរយៈការអនុវត្ត យ៉ាងពេញលេញ និងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពនូវរាល់កិច្ចព្រមព្រៀងទ្វេភាគីដែលមានស្រាប់ទាំងអស់ ជាពិសេសសេចក្តីថ្លែងការណ៍រួមថ្ងៃទី២៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០២៥។ សកម្មភាពបែបនេះនឹងសម្រួលឱ្យប្រជា ជនភៀសសឹកជាង២ម៉ឺននាក់អាចវិលត្រឡប់ទៅលំនៅដ្ឋានរបស់ខ្លួនវិញ ការអភិរក្សទីតាំងវប្បធម៌ សំខាន់ៗដែលបានរងការខូចខាតក្នុងការប្រយុទ្ធគ្នា ហើយនឹងត្រួសត្រាយផ្លូវឆ្ពោះទៅរកប្រក្រតីនៃភាព ទំនាក់ទំនងទ្វេភាគី។ កិច្ចប្រឹងប្រែងបែបនេះនឹងរួមចំណែកយ៉ាងសំខាន់ដល់ការកាត់បន្ថយភាព តានតឹង និងការកសាងជំនឿទុកចិត្តឡើងវិញ។

ការស្តារសន្តិភាព និងស្ថិរភាពរវាងកម្ពុជានិងថៃ មិនត្រឹមតែផ្តល់ប្រយោជន៍សម្រាប់ប្រជាជន នៃប្រទេសទាំងពីរប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងសម្រាប់សហគមន៍អាស៊ានទាំងមូលទៀតផង។

**3. គោលបំណងរបស់កម្ពុជា**

ខណៈនេះ ខ្ញុំសូមលើកឡើងអំពីគោលបំណងរបស់កម្ពុជាក្នុងដំណើរការផ្សះផ្សា។

គោលបំណងចម្បងបំផុតរបស់យើង គឺសម្រេចឱ្យបាននូវដំណោះស្រាយមួយដែលផ្តល់ ផលប្រយោជន៍ដល់ប្រជាជននៃប្រទេសទាំងពីរ ហើយរួមចំណែកដល់សន្តិភាព កិច្ចសហប្រតិបត្តិការ និងវិបុលភាពរួមនៅក្នុងតំបន់។ ដើម្បីសម្រេចបាននូវគោលដៅនេះ កម្ពុជាមានបំណងចុះសន្និសីទ មួយជាមួយប្រទេសថៃ ដោយមានការជួយជ្រោមជ្រែងពីគណៈកម្មការ និងស្របតាមច្បាប់អន្តរជាតិ ដើម្បីកំណត់ព្រំដែនសមុទ្រតែមួយ ដែលមានលក្ខណៈគ្រប់ជ្រុងជ្រោយរវាងប្រទេសទាំងពីរ។

ជាជម្រើសផ្សេងទៀត កម្ពុជាត្រៀមខ្លួនចុះកិច្ចព្រមព្រៀងជាមួយប្រទេសថៃ សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍមគ្គុទ្ទេសក៍ និងការបែងចែកធនធានដោយសមធម៌រវាងរដ្ឋទាំងពីរ ក្នុងអំឡុងពេលរង់ចាំកិច្ចព្រមព្រៀងជាស្ថាពរស្តីពីព្រំដែនសមុទ្រ។

ក្នុងករណីមិនអាចសម្រេចបាននូវកិច្ចព្រមព្រៀងជាស្ថាពរ ទាំងលើព្រំដែនសមុទ្រ និងទាំងលើការអភិវឌ្ឍមគ្គុទ្ទេសក៍ កម្ពុជាសូមស្នើឱ្យគណៈកម្មការរៀបចំរបាយការណ៍ផ្តល់អនុសាសន៍ដល់ភាគីទាំងពីរដើម្បីប្រើប្រាស់ជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ភាគីទាំងពីរក្នុងការចរចាដើម្បីសម្រេចកិច្ចព្រមព្រៀងទាំងនេះនៅពេលក្រោយ ដោយអនុលោមតាមកាតព្វកិច្ចរបស់ភាគីទាំងពីរក្រោមអនុសញ្ញា UNCLOS។

#### 4. ការប្តេជ្ញាចិត្តរបស់កម្ពុជាចំពោះច្បាប់អន្តរជាតិ

ការគោរពច្បាប់អន្តរជាតិ ការដោះស្រាយវិវាទដោយសន្តិវិធី និងស្ថាប័ននានាដែលលើកកម្ពស់គោលការណ៍ទាំងនេះ បានចាក់ឫសយ៉ាងជ្រៅក្នុងបទពិសោធន៍ជាតិរបស់កម្ពុជា។ ការដែលយើងស្វែងរកដំណោះស្រាយតាមរយៈតុលាការយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ (ICJ) ឆ្លុះបញ្ចាំងពីទំនុកចិត្តរបស់យើងលើស្ថាប័នអន្តរជាតិ ក្នុងនាមជាយន្តការដោះស្រាយវិវាទដ៏សុគតស្មាញរវាងរដ្ឋនានា ដោយសន្តិវិធី និងស្របតាមច្បាប់អន្តរជាតិ។

បទពិសោធន៍នេះបានបង្ហាញថា បញ្ហាសំខាន់បំផុតសម្រាប់ជាតិ អាចដោះស្រាយបានតាមសន្តិវិធី និងតាមយន្តការពហុភាគី ជាជាងតាមការប្រើប្រាស់កម្លាំង ហើយក្របខ័ណ្ឌអន្តរជាតិអាចផ្តល់មូលដ្ឋានគ្រឹះដ៏រឹងមាំនិងចីរកាល សម្រាប់ឱ្យរដ្ឋជិតខាងគ្នាដោះស្រាយទំនាស់របស់ខ្លួន។

ការប្តេជ្ញាចិត្តដូចបានលើកឡើងខាងដើមគឺជាកត្តាកំណត់អភិក្រមរបស់កម្ពុជា ក្នុងការរក្សាទំនាក់ទំនងជាមួយព្រះរាជាណាចក្រថៃ។ ទំនាក់ទំនងរវាងកម្ពុជា-ថៃបាន និងកំពុងតែឆ្លងកាត់ដំណាក់កាលដ៏លំបាក។ កម្ពុជាសង្ឃឹមថា គណៈកម្មការផ្សះផ្សាអាចជួយភាគីទាំងពីរក្នុងការបើកទ័ពថ្មីមួយដើម្បីផលប្រយោជន៍ទៅវិញទៅមករបស់ភាគីទាំងពីរ។

យើងបានទទួលការលើកទឹកចិត្តពីលទ្ធផលនៃការផ្សះផ្សាលើបញ្ហាដែនសមុទ្រទីម័រ រវាងសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យទីម័រឡេស្ត និងប្រទេសអូស្ត្រាលី។ ដំណើរការផ្សះផ្សានោះបានបង្ហាញថាការផ្សះផ្សាដោយបង្ខំក្រោមអនុសញ្ញាអង្គការសហប្រជាជាតិស្តីពីនីតិសមុទ្រ អាចដោះស្រាយភាពជាប់គាំងដ៏យូរអង្វែងរវាងប្រទេសជិតខាង និងនាំទៅរកដំណោះស្រាយជាស្ថាពរតាមរយៈសន្តិសញ្ញា។

កម្ពុជាមានទំនុកចិត្តថា គណៈកម្មការផ្សះផ្សា ជាមួយនឹងសមាសភាពដ៏ឧត្តុង្គឧត្តម មានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ក្នុងការជួយដល់កម្ពុជានិងថៃ ឱ្យសម្រេចបាននូវលទ្ធផលស្រដៀងគ្នានេះដែរ ពោលគឺលទ្ធផលដែលនាំមកនូវ សន្តិភាព ស្ថិរភាព និងវិបុលភាពរួមសម្រាប់តំបន់យើង។

#### 5. សេចក្តីបញ្ចប់

លោកស្រីប្រធាន និងសមាជិកគណៈកម្មការដ៏ឧត្តុង្គឧត្តម ក្នុងនាមព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះការយកចិត្តទុកដាក់ ក៏ដូចជាការខិតខំប្រឹងប្រែង និងភាពម៉ត់ចត់ខ្ពស់របស់លោកអ្នកក្នុងការបំពេញភារកិច្ចនេះ។ យើងខ្ញុំត្រៀមខ្លួនធ្វើការជាមួយលោកអ្នក និងជាមួយព្រះរាជាណាចក្រថៃ ដោយឈរលើស្មារតីសុឆន្ទៈ និងការគោរពគ្នាទៅវិញទៅមក។

សូមអរគុណចំពោះការយកចិត្តទុកដាក់ស្តាប់។

-----